

ASIA Käräjäoikeuden menettely

ASIAN VIREILLETULO

Sisä-Suomen poliisilaitoksen rikoskomisario on 14.12.2017 tehnyt oikeuskanslerinvirastoon ilmoituksen A:n muun ohella käräjätuomari B:hen kohdistuvasta tutkintapyynnöstä. Asianajaja on A:n asiamiehenä osoittanut Sisä-Suomen poliisilaitokselle tutkintapyynnön, jossa A on pyytänyt poliisia selvittämään, ovatko Keski-Suomen käräjäoikeudessa A:n rikosasiaa käsitelleet ja haasteen tiedoksiantamisesta vastanneet virkamiehet syyllistyneet asiassa rikokseen.

Vaasan hovioikeus on 27.4.2017 asiassa antamassaan ratkaisussa muun ohella hylännyt syytteen kotirauhan rikkomisesta vanhentuneena ja todennut, että puhelimen välityksellä 18.3.2015 tehty tiedoksianto ei ollut katkaissut syyteoikeuden vanhentumisaikaa ja että 28.10.2015 haastemiehen välityksellä tiedoksiannettu haastehakemus oli annettu tiedoksi syyteoikeuden jo vanhennuttua. Tästä huolimatta syytetty oli Keski-Suomen käräjäoikeudessa tuomittu myös kyseisestä teosta.

Rikoskomisario on 21.12.2017 tehnyt päätöksen, ettei asiassa toimiteta esitutkintaa. Päätöksen perusteena on se, ettei tutkintapyynnössä ole esitetty seikkoja, joiden perusteella olisi syytä epäillä käräjätuomari B:n tai haasteen tiedoksiantamisesta vastanneiden Keski-Suomen käräjäoikeuden virkamiesten syyllistyneen asiassa rikokseen.

SELVITYS

Asiassa on hankittu Keski-Suomen käräjäoikeudesta käräjätuomari B:n sekä käräjäsihteerin selvitys ja laamannin lausunto.

RATKAISU

Asiakirjoista ilmenevä tapahtumainkulku

Kyseinen rikosasia oli saapunut Keski-Suomen kärjäoikeuteen 10.12.2014 ja jaettu kärjätuomari C:lle 11.12.2014. Haaste ja kutsu 12.5.2015 pidettäväksi tarkoitettuun pääkäsittelyyn oli annettu tiedoksi vastaajalle puhelintiedoksiantona 18.3.2015. Pääkäsittely oli kuitenkin peruttu asianomistaja A:n avustajan pyynnöstä. Tämän jälkeen asia oli C:n jäätyä vuorottelupaalle 1.10.2015 siirretty toiselle kärjätuomarille. Tämän siirryttyä työskentelemään toiselle osastolle asia siirrettiin 4.11.2015 kärjätuomari B:n käsiteltäväksi.

B on asiassa antamassaan selvityksessä todennut, että hän oli ennen 15.12.2015 pidettyä pääkäsittelyä tarkistanut haasteen tiedoksiannon päivämäärän, koska tuossa vaiheessa syytekohdassa yksi tarkoitetusta epäilystä kotirauhan rikkomisesta oli kulunut aikaa yli kaksi vuotta. Tiedoksiantotapaa hän ei ollut erikseen tarkistanut, koska hänellä ei kertomansa mukaan ollut mitään syytä epäillä, ettei haastemies tai kärjäsihteeri olisi toimittanut tiedoksiantoa oikein.

Kärjäsihteeri on selvityksessään kertonut, että oli antanut haasteen tiedoksi vahingossa puhelimitse inhimillisen erehdyksen johdosta. Kärjäsihteerin mukaan haasteet tulevat tiedoksiannettaviksi erivärisissä muovitaskuissa sen mukaan, onko kyse henkilökohtaisesti tiedoksiannettavasta asiakirjasta vai puhelintiedoksiannosta. Kyseinen tiedoksiannettu asiakirja oli kärjäsihteerin mukaan saattanut olla väärän värisessä muovitaskussa ja siten tullut virheellisesti puhelimitse tiedoksiannetuksi.

Keski-Suomen kärjäoikeuden arkistopäiväkirjaotteesta ilmenee, että vastaaja oli haastettu uudelleen haastemiestiedoksiantona 28.10.2015.

Kuten edellä on todettu, Vaasan hovioikeus on myöhemmin hylännyt syytteen kotirauhan rikkomisesta vanhentuneena ja todennut, että puhelimen välityksellä 18.3.2015 tehty tiedoksianto ei ollut katkaissut syyteoikeuden vanhentumisaikaa ja että 28.10.2015 haastemiehen välityksellä tiedoksiannettu haastehakemus oli annettu tiedoksi syyteoikeuden jo vanhennuttua. Tästä huolimatta kärjätuomari B oli tuominnut vastaajan myös kyseisestä teosta.

Laamanni on antamassaan lausunnossa todennut, että hän ei ole pyytänyt asiassa selvitystä erikseen kärjätuomari C:ltä tämän jäätyä eläkkeelle. Laamannin selvityksen mukaan Keski-Suomen kärjäoikeudessa on tapahtuneen jälkeen kiinnitetty huomiota tiedoksiantotapojen oikeellisuuteen ja henkilökuntaa on asiasta koulutettu. Laamannin lausunnon liitteenä on ollut haastemiesten esimiehen haastemiehille ja kirjaamohenkilökunnalle jakama kirjallinen ohje. Ohjeeseen kirjatun mukaan kyseinen ohje oli jaettu kirjaamon henkilökunnalle ja haastemiehille 14.6.2012.

Arviointi

Valtion virkamieslain 14 §:n 1 momentin mukaan virkamiehen on suoritettava tehtävänsä asianmukaisesti. Asiassa on riidatonta, että asiassa on tapahtunut virhe haastetta tiedoksiannettaessa ja vastaajan tultua tuomitukseksi kärjäoikeudessa vanhentuneesta teosta. Rikosprosessissa asianosaisten asianmukaisesta haastamisesta vastaa viimekädessä asiaa käsittelevä tuomari. Kärjätuomari B on menetellyt huolimattomasti tuomitessaan vastaajan vanhentuneesta teosta ja jätettyään tarkistamatta tiedoksiannon asianmukaisuuden.

Nyt kyseessä olevan kaltainen virhe tulee arvioitavaksi rikoslain 40 luvun 10 §:ssä tarkoitettuna tuottamuksellisenä virkarikoksena. Tuottamuksellisen virkavelvollisuuden rikkomisen tunnusmerkistö edellyttää, että teko ei ole kokonaisuutena arvostellen vähäinen ottaen huomioon sen haitallisuus ja vahingollisuus ja muut tekoon liittyvät seikat.

Vähäisenä pidettävien tekojen sulkeminen tuottamuksellisen virkavelvollisuuden rikkomisen tunnusmerkistön ulkopuolelle toteutettiin lailla 792/1989. Vähäisyyden arvioinnille ei ole lain-säädännössä tai lain esitöissä esitetty kriteerejä. Asia on aina arvioitava tapauskohtaisesti. Asiaa koskevassa hallituksen esityksessä todetaan, että säännöksillä ei ole tarkoin määriteltävissä, milloin virkavelvollisuuden rikkomista voidaan pitää vähäisenä, ja sen arviointi jäisi näissä tapauksissa syyttäjäviranomaisen ja viime kädessä tuomioistuimen harkittavaksi (HE 58/1988 vp. s. 65).

Asiaa koskevassa lakivaliokunnan mietinnössä (LaVM 7/1989 vp. s. 2) todetaan, että hallituksen esityksen mukaan vähäisenä pidettäisiin lähinnä menettelytapaan liittyviä virheitä. Laki-valiokunnan mietinnössä todetaan lisäksi, että viranomaisten tulee kuitenkin noudattaa tarkkaa harkintaa tuomioistuinmenettelyn käynnistämisessä tuottamuksellisten virkarikosten takia varsinkin silloin, kun on käytettävissä muitakin seuraamusmuotoja.

Vähäisyyttä arvioitaessa on huomiota kiinnitettävä muun muassa siihen, miten olennaisesti tekijä on menetellyt vastoin sitä mitä edellytetään kysymyksessä olevan viran asianmukaiselta hoitamiselta ja missä määrin menettely on loukannut tai vaarantanut yksityistä etua. Oikeuskäytännössä on annettu myös merkitystä sille, miten vakavasti teko vaarantaa luottamusta viranomaisen toiminnan asianmukaisuuteen (esim. KKO 2001:54).

Rangaistuksen tuomitseminen teosta, josta rangaistusta lain mukaan ei voi enää seurata, on omiaan heikentämään luottamusta oikeudenhoitoa kohtaan. Tällaista virhettä on lähtökohtaisesti pidettävä luonteeltaan vakavana. Vastaaja oli käsillä olevassa tapauksessa tuomittu muiden hänelle syyksi luettujen tekojen ohella vanhentuneesta kotirauhan rikkomisesta yhteiseen 60 päiväsakon rangaistukseen. Hovioikeus on alentanut, syytteen kotirauhan rikkomisesta vanhentuneena hylättyään, sakkorangaistuksen 40 päiväsakon määräiseen rangaistukseen. B:n virheestä ei siten ole käytettävissäni olevien tietojen mukaan aiheutunut vahinkoa kysymyksessä olevassa rikosasiassa tuomitulle.

Vaikka B:n virhe on omiaan vähentämään luottamusta lainkäyttötoiminnan asianmukaisuuteen ja vaikka virhe on tapahtunut hänen tehtäviensä ydinalueella eli lainkäyttöraikaisun tekemisessä katson, että virhettä voidaan edellä esitetyt näkökohdat huomioon ottaen pitää tuottamuksellisen virkavelvollisuuden rikkomisen tunnusmerkistön tarkoittamalla tavalla vähäisenä.

Minulla ei ole näin ollen oikeudellisia perusteita päätyä esitutkinta-asiassa toiseen johtopäätökseen kuin poliisi, mutta arvioin B:n menettelyä lisäksi viranomaistoiminnan laillisuusvalvonnan puitteissa.

Johtopäätökset ja toimenpiteet

Valtioneuvoston oikeuskanslerista annetun lain 6 §:n 1 momentin mukaan jos virkamies, julkisyhteisön työntekijä tai muu henkilö julkista tehtävää hoitaessaan on menetellyt lainvastaisesti tai jättänyt velvollisuutensa täyttämättä, oikeuskansleri voi antaa asianomaiselle huomautuksen vastaisen varalle, mikäli hän ei harkitse olevan aihetta syytteen nostamiseen.

Edellä kerrotuilla perusteilla annan kärjätuomari B:lle mainitun lainkohdan mukaisen huomautuksen hänen virheellisestä menettelystään rangaistukseen tuomitsemisessa.

Kiinnitän lisäksi laamannin huomiota sen varmistamiseen, että kärjäoikeudessa tiedoksiantoista huolehtivalla henkilöstöllä on riittävä koulutus ja ohjeistus sekä selkeät menettelytavat tiedoksiantojen asianmukaiseksi hoitamiseksi.

Tämä päätös tulee saattaa kärjätuomari B:n tietoon.

Apulaisoikeuskanslerin sijainen

Kimmo Hakonen

Vanhempi oikeuskanslerinsihteeri

Petri Rouhiainen

OIKEUSKANSLERINVIRASTO

KÄYNTIOSOITE
POSTIOSOITE

Snellmaninkatu 1 A, Helsinki
PL 20, 00023 Valtioneuvosto

PUHELIN 0295 16001
TELEFAKSI 09 160 23975

E-MAIL etunimi.sukunimi@okv.fi
INTERNET www.okv.fi